

Vocabulari de Benosval

A

395

publicat a

Benosval

agostar) v. intr. Atreuir-se.

Ex.: No hai agostat
preguntar-li si el seu
fill ja ha més bondat.

ablanir, v. tr. Calmar, amai-
nar, fer desaparèixer o min-
var un estat d'excitació agi-
tació, violència (en algú
o alguna cosa), portar (algú)
a sentiments plàcids, de pau,
de concòrdia.

albitrar-se, v. refl. Buscar-se
trobar, obtenir, haure fei-
ta, diners, béns de fortuna
o bé altres coses per a la
vida. Ex.: "Si m' albitre
un bancal més bo em dei-
xo el que tinc". "M' hai al-
bitrat un bon amo."

abresquillat, ^{ada,} adj. Agre, aspre.
S'aplica al geni, al caràc-
ter de les persones. Ex.: "Té
un geni molt abresquillat."
"Seixen-la que està abresqui-
llada".

albitre, m. Béns de fortuna, di-
ners, treball. Ex.: "Si m
tinc cap albitre com
m' hai de casar?" "Geni
no té albitres no pot fer
res".

acavar, v. tr. Passar la cara su-
perior d'algunes llami-
natures (pastissos, ros-
ques i panquemars) per cla-
ra d'ou, retornant-les al
form. Ex.: "En acavar els pas-
tissos aniré a casa".

Alfordes, m. Nom d'una
masada benosvalenca.

Algà (l'). Nom d'una masada benavaleuca.

amorrudat, ^{advs}adj. Enfadat, que fa morros. Ex.: "Si està amorrudat ja li passarà."

algari, na, adj. El marquer o habitant de la masada dita l'Algà.

amotra, f. La quantitat de gra (blat, ordi, panís, etc.) que cap en les dues mans juntes fent concavitat. (Almota, Dicc. Gen. Fabra).

allavors, adv. Aleshores. (Quasi no s'usa).

anoquer, m. Noquera. (Dicc. Gen. Fabra).

almorzar, v. intr. i s. Esmorzar. (Dicc. Gen. Fabra).

anou, f. El fruit de la noquera. Ex.: "A quin preu has comprat les anous?" "Eixes anous estan cucades"

aricó, m. Erigament. Acció
i d'erigar o erigar-se. // És
din del tremolor de fret. Ex.:
"Tinc un aricó de fret."

astorat, ada, adj. Que té o
patix astoralment. Ex.:
"L'home astorat no pot
fer cosa a dretes."

arrossegar, v. tr. i intr. Portar a
ròrrec alguna cosa.
Ex.: "Si arrossegues el
trou escamparàs la ter-
ra!"

atabalar), v. tr. Cansar enmig
molestar amb paraules
o crits.
Ex.: "M'ha atabalat en les
seua conversa". "No crides,
que m'atabales!"

arrucar-se, v. r. Enfadar-se,
enrabiar-se, molestar-se,
manifestant l'enmig amb
plors, gestos, etc. Ex.: "És un
malcriat; sempre està arru-
cant-se".

~~arrucar-se~~

atapit, da, adj. És din de
qui té mal geni i pren
sovint enrabades. Ex.:
"Oï, quin geni més atapit
que tens!"

astorar, v. tr. Cansar espant
(Astorar, sicc. Gen. Fabra).

aufegar, v. tr. Ofegar
Ex.: "Sant Vicent el menudet
fill de la Mare de Déu
s'ha aufegat en una espina
minjant peix en Sant Mateu."

avanté(r), ra, adj. Es diu de la persona o animal que va o està davant de tots.
Ex.: El més ~~avant~~ avanter de la vècua. "La meua filla és la més avantera de la costura".

banqué(r), m. Tela de cotó o llana amb la que es tapa el pa dels taulells d'anar al forn. — Davantal, blanc, d'anar al forn.

B

bado, m. Badall, clavill, esclètxa, fenedura. ~~Esca.~~
~~Gen.~~ (Clivella, Dicc. Gen. Fabra). Ex.: "S'ha fet un bado en la paret i tinc por que caigui".

baques, f. pl. Les rojors moradengues que ixen a les cames dels qui s'escalfen vora el foc de la llar durant força temps.
Ex.: "Fuiq del foc que et se faran baques". "Com m'he torrat tant me s'han fet baques".

baralluga, f. Joquina infantil; corba d'un disc travessat d'un palet que es fa ballar impulsant el palet amb els dits de la mà. Balladreta

bancalejà(r), v. imper. Pasturar els animals l'herba del camp. Ex.: Esta vella ja no bancalege per què no té ferramenta.

baturrà(r), v. a. Batre, rigraes, fersols, llentilles, a colps de vara. etc.
Ex.: "Ahir vaig baturar els fersols".

besat, adj. És din dels pa~~tes~~
que dins del forn s'a-
pegats a un altre pa.
Ex.: "Com que s'ha besat
"El pa besat no és tan
bonic com l'altre"

borcatxa, f. Butxaca $\frac{1}{2}$ (Dicc.
Gen. Fabra).

~~besé(r)~~, adj.
besé(r), va, adj. Bessó, persona.
Ex.: Aquestes ovelles són
beseres.

botillón, sa, adj. Farfallón, tar-
tarrut, balbús.

blec, eca, adj. Encantada
embadalit, boig,
crist d'intel·ligència,
de gambals.

brassillada, f. Acció i efec-
te de moure vivament
el braç. Ex.: "Quan par-
la pega moltes brassilla-
des!" "En una brassillada
es capaç de tombar un pi".

bolutxada, f. L'aigua que, en
ploure, cau més forta i
espessa. Ex.: "Plou molt?
— No; però de tant en tant
cauen ones bolutxades!"
Conjunt de perrosses que van
en una mateixa direcció: "Qui-
nes bolutxades de gent"

brasilada, f. Les brases que
es fan a la llar; les brases
que creuen en el brasen; les
brases que alçui porta en
la pala del foc.

brena, f. Berena. menjada que
es fa a mitja tarda. || El
menjar que hom porta al
bancal per tal de dinar o
durant un viatge. Ex.:
Vaig a Castelló però com
porté ~~la~~ brena en re-
sultarà el viatge econòmic.

brenar, v. intr. Berenar (Dicc.
Gen. Fabra).

~~l'no~~
burganyérr, m. Forqueta
de dos punts ^{usada} ~~per~~ ~~per a~~ en els
llocs per a atiar el foc.

C

cabal (fer o no fer), m.-

Donar o no importància
a alguna persona o cosa.
Tindre interès o no per
alguna persona o cosa.
Ex.: "Ell sí que ha dit això
però jo no en faig cabal".

cadena, f. La columna ver-
tebral. Ex.: "Va tot corbat;
s'ha trencat per la cadena".

~~candir~~ v. tr. i intr. Gelar.
Ex.: "Estic candida (de fret).
Ara no vull eixir perquè
el fret em candirà tota".

canyameló, m. Barra de gel
cònica que es fa a les teulades en
revindre o fondre's la neu.
Ex.: "No vages per baix dels
ràfels que et caurà un ca-
nyameló".

capcingle, m. Triella de
lusta o ferro de l'extrem
de la cingla.

carratell, m. Tonellet per a vi, vi-
naigre, aiguardent, etc. Ex.:
"He comprat prou vi per a om-
plir el carratell del racó."

caragols, m. plu. Bonumba-
lles. (Encicell, Dicc.
Gen. Falva).

cartes (fer les) de matrimoni. Par-
lamentar els pares dels
promesos sobre el dot que
han d'entregar als fills en
casar. re. Ex.: "Prompte es
casaran; ja han fet les car-
tes."

caratussa, f. Conicia, gest
agradós que fan les mares
als fillots, ~~es~~ que es fan
els ~~promesos~~
enamorats, és la persona
que tracta de guanyar. re
la simpatia d'una altra.
Ex.: "Un fa caratusses però
com si no."

castanya, f. Cert elligat dels
cabells de les dones. (En
castellà: Rodete, topo). Ex.:
"Eixa xica porta la castanya
molt ben feta."

carnissera, f. Mesura de
carn, ja en desús en el
comerc, d'un poc més de
d'un quilogram. Ex.: "Per a
tres persones ens rotirem
dos carnisseres de carn."

castró, m. Cove de ~~de~~ vímets
més ample de la boca que
de la base que s'utilitza
per a transportar terra i
pedra a pes de braços.
Ex.: "Han eixit coranta cas-
trous de terra."

cavallet, m. Suport de fusta amb quatre potes on va encaixat un embut per tal de ferir embutits.

congre, m. ~~Blamina~~ Blamina - dura feta de farina, oli; matafaluga, cuita al forn.

~~congre~~

coll, m. Munt de palla que es fa en l'era quan s'averuta el blat.

congrell, m. Cert aparell ~~us~~ usat en fusteria. (Congreuj, Dicc. Gen. Fabra).

colla, f. El parell d'animals que baten a l'era.

consonant (estar una cosa al).
- Estar conforme. Ex.:
"La nota escrita que em dones està al consonant del que m'expliques". "Sí; ara ja estem tu i jo al consonant."

collera, f. El colleró que usen els animals per a batre a l'era.

corca, f. Corc. (Dicc. Gen. Fabra en la primera accepció).
A València es diu polilla.

coresma, f. Guaresma. Ex.:

"Cornistoltes quinze voltes
i Nadal de mes a mes.
Si tots dies foren festa
la Coresma mai vingrés."

corrinxol, m. Corn de la
manta i de la sària.

Ex.: Ara en buidar la
sària t'ho donaré perquè
ho porte al corrinxol."

cridó, na, s. i adj. El
qui crida contínuament,
el qui parla amb veu alta.
~~Antoni~~ Antoni és un cridó;
un home cridó, una dona
cridona; un color cridó,
és, un color viu, pujat.

cridó, na, adj i m. if. El qui crida conti-
nuament, el qui parla amb veu
molt alta. Ex.: "Antoni és un cridó;
no es pot anar en ell a cap banda".
"Un home cridó, una xica cridona, un
color cridó," és, un color molt viu,
molt pujat.

cuixerer, f. pl. Les peses de
fusta on descansen les
bòtes del vi. Ex.: Si jo
et venquera les cuixerer,
on hauria de posar la
bóta?"

cuixot, m. Cuixa salada
de bou. Ex.: En entrar
l'estiu encetarém el cuixot
del bou que mata-
rem."

cutxola, f. Concavitat natu-
ral o artificial en la terra
d'escasa fondària; la que
es fa amb les dos mans
juntes per rotindre líquids,
o graus. Ex.: "Vaig poder
beure fent cutxola amb
les mans."

cutximander, adj. Es diu de
qui es fica en tot i amb
tots per tal d'endregar o di-
rigir. Ex.: "Si no haqueren
vingut les cutximanderes
ja ho tindriem tot resolt."

D

d'altre de lla, adv. Més allà.

Ex.: El meu mas està
d'altre de lla de la carre-
tera i no es veu des d'aquí.

delmadí (el corral). Nom
d'un edifici on antiga-
ment es cobrava el del-
me.

demés (los). Majoria. Ex.:
«Votaven tots però qua-
nyaven los demés»

desacupà(r), v. tr. Donar a
llum. (Parir, Sicc. Gen.
Fabra).

desamorit, da, adj. És dir
de qui té o manifesta
poca amor a algú o a
alguna cosa. Ex.: Fill,
que desamorit que eres!
No en fas cas, de ningú!

descobert, m. Corral, pati, no
cobert. Ex.: «La llengua
la tinc al descobert». «En
el descobert de davant
de cosa tinc els bacons».

descoscà(r), v. tr. Llexar la
calç o l'arrebosat d'una
paret. Ex.: «La humitat
descosca la paret.» Descos-
car-se, v. reflexiu. Ex.: «Eixa
paret es descoscava massa»

despallà(r), v. ac. Apartar en
l'era la palla llarga per tal
de batre millor.

destemplar-se (a algú el cos), v.
reflex. Sofrir una indigestió.
Ex.: "En sentir-se el cos des-
templat haquí de marxar
a casa."

destintà(r), v. tr. Fer perdre el
color a una cosa teixida.
(Destemir, Dicc. Gen. Falra).
Ex.: "No et poses més eixe
mocador que està destintat."

desventà(r), v. tr. Fer perdre a un
líquid alguna de les re-
nes qualitats per l'acció
del vent. Ex.: "Tapa el to-
nell que desventes el vi".
Desventar-se, v. prou.

devoció, f. Afecte, amor, que es
té a algú o a alguna cosa.
Ex.: "Ell sí que es casaria
però lo que és ella no li té
ninguna devoció."

disformitat, f. Enormitat.
Ex.: Al rotellar una
una disformitat de gent.

E

Eixàbeq, m. Teixit de cov-
del de canem per a por-
tar la palla. Dimi. de
eixàbeqa.

eixida, f. Andana, porxe; l'habitació més alta de la casa, sense compartiments, on es guarden les collites, els mobles vells, etc.

embaleta, f. Corda no molt llarga, de cànen o espart per a embalar.

embrocav, v. act. Agafar-se la parella per tal de valsar.

embuder, ra, adj. Es diu de la persona o animal que menja molt i no engordix.

empall, m. La palla de les garbes escampada i a punt de batre. Ex.: "En empallar l'empall ens posarem a batre."

empiulà(r), v. tr. Afegir una fusta, una canya, un tub per un dels extrems ^a una altra fusta, canya, etc. Ex.: "El llistó ja està empiulat; ara que és més llarg ja et servirà."

engolida, f. Convidada, cosa menjada o beguda. Ex.: Hasda demà i gràcies per l'engolida.

enguerrav, tr. Fer venir, soliviantar, enfadar dues o més persones, partits polítics, etc. Ex.: "S'han enguerrat de tal manera que ja no haurà pau entre ells."

enruna, f. Brutícia als pens,
mans, coll, etc. de les
persones. Brutícia a la
pell dels animals. — La
brossa i terra que es posa
als requerous per tal de
fer una parada i tallar
l'aigua. — Enderrocs.

esbrauzida, f. Velocitat ad-
quirida. Ex.: «Portava tal
esbrauzida que casi no
l'hem pogut observar»

enrunà(r), v. tr. Enrunar. (Dicc.
Gen. Fabra). — Embrutar, posar,
o posar-se, terra, brossa, pe-
dres, etc. als requerous, ten-
les, etc. per a dificultar el
pas de l'aigua. Ex.: «Si no
llevés la brossa enrunarà la
canal.»

esburgar(r), v. tr. Remoure el foc. —
Averiguar, mitjançant
la conversació, els pensa-
ment d'algu. Ex.: «Ja hi que
l'hai esburgada però no he
tret res en net.»

entabuixà(r), v. tr. Ofegar-se per
causa de fum, carbònic
o males olors fortes. Ex.:
«Si no ixc d'allí m'enta-
buixe!»

escapfar (una paret), v. tr. Lle-
var les pedres més altes
d'una paret per tal de
refer-la de nou o ~~de~~
d'igualar-la.

esborrà(r), v. tr. Esborrar (Dicc.
Gen. Fabra).

esclaquinar(r), v. imp. Les
veus que fan les gallines
en haver post un ou. Ex.:
«Ves al ponedor, que ja escla-
quina la gallina!»

escotar(se), v. Pagar cada u
la seua part. Ex.: Berena-
rem tots junts si volen però
ens escotarem.

esparpotar), v. tr. Escarbar, ne-
tejar.

Ex.: "A la finestra l'hai vista
tota plena d'arguments
i en una coa de forca
s'esparpotave les dents"

escurar(a u el ventre), v. tr.
Aueriguar a u els pensa-
ments més recòndits,
fer-li ~~parto~~ declarar al-
gun secret,

espellucar, tr. Aueriguar
municiosament. Ex.:
"Cal que li espelluques la
vida perquè no sabem
qui és!"

esquitell, m. Esquitx, es-
carritx. Ex.: En fre-
gir l'oli m'ha saltat
un esquitell al braç.

espelma, f. Ciri curt del ta-
many d'una bugia, o me-
nor. Ex.: "Encén l'espel-
ma i fes-me llum!"

esme, m. Seny, enteniment,
coneixement. Ex.: Ha per-
dut l'esme i no farà res
de bo. "Xe, quin bac! Em
feu perdre l'esme!"

espés, adj. ~~Abundant~~
Aspre, agre. Ex.:
"Quin gènit més espés
que tens!"

estalonar, v. tr. - Seguir al-
guna persona de ben
prop darrere d'ella.

esturnent, m. Instrument

~~Ex.: esturnent - esturnent~~

estagér(r), m. Es din de qui viu en
una casa en la que el propietari
usa una habitació quan va
al poblat.

esuariejà(r), intr. Delirar.

Ex.: El malalt està molt
mal; tota la nit que esua-
rieja".

estevat, da, adj. ~~Persona~~ Es din
de la persona que té tortes
les carnes.

F

estinalles, plu. Tenalles

facir(r), v. tr. Farcir (Dicc.
Gen. Fabra). Ex.: "Ja
hem facit les botifar-
res". "No poses això al
calaix que el faciras
massa".

família, f. El conjunt de fills.
Ex. "Intime tres, de família".
Cada un dels fills d'una
casa. Ex.: T'enviaré una
família per a què t'ajude."

familieta, f. El nen o la nena.
Ex.: No havem vist la meua
familieta?

pardasca, adj. Es diu de l'ou-
lla platjada en blanc
i negre.

feo, adj. lleig. (+ Vistabe-
lla diuen fiero). També
usen lleig.

fistó, m. Fistó'. (Vide Dic.
Gen. Ll. C. de Fabra).

fistonejar, v. act. Festonar.
(Vide Dic. Gen. Ll. C. de
Fabra).

fità(r), v. ~~act~~ tr. Acció dels
gossos a l'aquait de co-
nills, llebres, perdus. Po-
sar-se els gossos de mostra

forqueta, f. Utensili de fusta
o metall de tres o quatre
pues ~~pues~~ per a agafar la
vianda.

forroll, m. Barra de ferro o de fusta amb un colze en un dels extrems usat per a picar l'abeurall o beuratge que es dona als bacors, gallines, etc.

furra, f. Furra (Dicc. Gen. Fabra).

freitera, f. Mòbil per a fer formatge.

furment, adj. Rabent. Ex.:
« Va passar furment com una bala ».

~~furment~~

fressa, f. Sempal que deixen conills, llebres, perdus per la qual els caçadors requixen el rastre. Ex.:
"Vaiç vore la fressa del conill vora una mata de romaner."

furriar, v. tr. Posar la furra dins dels cans dels conills. Furritejar. (Dicc. Gen. Fabra).

fressa (fer) v. Fer roroll amb les dents.

G

galdusa, f. El cercol de la
lluma on de vegades
es veu l'arc iris.

gallofa, f. És dir, burlesca-
ment, de tot escrit llarg
i insubstancial. Ex.: "No
em llixques eixa gallofa
que és irresistible!"

gamella, f. Cina de fusta
en forma de pastera on
es posa el menjar dels
bacors.

garquivrot, m. Garqot (Dicc.
Gen. Fabra). - Colps do-
nat al cap, ovelles, etc.
amb els dits.

garrofa, f. Garrafa (Dicc. Gen.
Fabra).

gabella, f. Part de la garba
de blat o ordi formada
per tres o quatre falcats.

granet, a, adj. Grandet. Ex.:
"El teu fill ja és molt
granet".

~~granet~~

gros (fer lo). - Fer l'enfadat,
l'orgullós, l'important.
Ex.: "Com que li he cantat
les veritats ara em fa lo gros".
"El senyor Alcalde fa el gros
a tots."

gurroneira, f. Forat de la pes-
sa de fusta o pedra on en-
caixa el pujant de la porta
girant sobre ell mateix en
obrir i tancar la ventalla.

gurrumben (parlar en). - Parlar
en falset amb veu desgarrada,
propi dels dies de Car-
nestoltes per evitar que siga
coneguda la persona disfres-
sada que parla. Ex.: "Li vaig
parlar en gurrumben i no em
va conèixer."

foia, f. Clotada entre dues
muntanyes

H

haurre, v. tr. - Haver o hèn-
re.
Ex.: Si puc haurre lo
que heu demanat ~~to~~
~~ta~~ t'heu portaré

hora, f. - Oratge. Ex.: « Fa bona
hora però si s'amaga el
sol farà mala hora de bo
de veres ».

J

Jèrus, nom propi. Jesús. Quan
algú estermda qui és
a la vora din: Jèrus.

L L

llambrenc, adj. Es din de
la persona o animal que
té poca panxa. Ex.: "Un
home llambrenc; un
gos, un cavall llambrencs".

llamp, m. Descàrrega elèctri-
ca entre un nívol i la
terra. Ex.: "Caigué un
llamp al campanar"

llana (tinadre) al clatell. - Es
din de la persona enge-
nyada, de la que té poca
inteligència. Ex.: "El Tal
sempre pedrà; té molta lla-
na al clatell."

llanda, f. Llanua. (Dicc.
Gen. Fabra).

llandero, m. ~~Es~~ L'home
que ~~amb llana~~ fa
cetrills, embuts, garbells,
etc. de llana.

llanderol, m. La planxa
de metall rodona que es
fa passar com a moned-
da. Ex.: "M'ha pagat en
monedes i m'han eixit
uns llanderols."

lledriquera, f. El can-
del dels conills, llebres. Ex.:
Els gossos no es feren en
(amb els conills perquè s'ama-
garen en la lledriquera."

llanguanissa, f. Certa me-
na d'embutit. Llangu-
anissa.

lleit, f. Llet (Dicc. Gen. Fabra).

llanterner, m. L'home que
fa llanternes, cetrills, em-
butits, etc. de llumina i va
venent-les de poblle en po-
ble.

lleitera, f. Lletera, vaixe-
lla per a transportar
la lleit. Ex.: "Ara
"Preu la lleitera i por-
ta la lleit."

llauna, f. Lligona. Aix-
da (Dicc. Gen. Fabra).

lletigà(da), f. Rabera de
bacons petits. Ex.: "La
mena lletigà(da) enca-
ra no ix de la salla."

llumbreres, f. plu. Les ascles
que es ~~llancen~~ llancen al forn
per a qui en encendre's ~~el~~
l'allumene. — sing. — Forat,
finestra feta per deixar passar
la llum a una habitació
fosca.

llevat, m. Rent. (Vegen
"llevat" en Dicc. Gen. Fa-
bra)

lluïssa, f. La superfície
superior d'una roca
que pel pas d'animals i
persones i pels aiguats
resta brunyida i llisqueta.

M

macanulla, f. Cada una
de les bolletes que fan
els roures. Els in-
fants juguen a bales
amb elles.

malcorat(r), v. tr. Desaconsellar
parlar mal d'algui o
d'alguna cosa. Ex.: "No
aniré més allà perquè
m'ho han malcorat".

maldament, adv. Enca-
ra que. Ex.: "Tuiré a sa
casa maldament no em
recibixque bé".

malfarjat, ~~da~~ da, adj. Es diu,
despectivament, de la per-
sona o cosa mal feta, des-
proporcionada, contrafeta.
Ex.: "Una dona malfarjada;
una casa malfarjada; un
vestit malfarjat".

mallà(da), f. El llit de palla me-
nuda que es posa en la soll
pera que estiguen secs els ba-
cons. — El blat gitat al ban-
cal per causa de la pluja i el
vent o per haver-hi entrat
persones o animals.

marçà, m. Considera pare.

mandil, m. Peça de tela de
bell teixit i amb plomalls
que per ~~ornament~~ ornament es po-
sa sobre les anques de les
cavalleries en algunes fes-
tes arreu alades.

marraixa, f. Botija, vas ter-
rissa. (Dicc. Gen. Fabra).

manifessé(r), m. i adj. Ma-
nifasser. (Dicc. Gen. Fa-
bra).

marturi, m. Martiri. Ex:
« No sé res dels fills
i Guin marturi em
donen! ».

mantero, ~~m~~ m. Malfei-
ner. Ex.: "El Tal no
et farà res al bancal;
és un mantero."

masseja, f. Fona.

~~pro amagad~~

Bot.
matapluga, f. Llauvetes;
llevar de l'anís

menuts, m. pl. Xavalla
(Dicc. Gen. Fabra).

mataquirvo, m. Granís
molt petit i que es fon
ràpidament. Ex.: de mi-
mer granisava però ara
can mataquirvo.

micatja, f. Diminutiu
de mica. Miqueta.
Ex.: "Li donà una mi-
catja de pa." "Quatre
mitatges de terra no
poden sostindre una
família".

matxucà(r), v. tr. Trencar a
petits bocins, triturar.
Ex.: "La pedra està matxu-
cada." "Li passà el carro
pel damunt i té l'os del
braç matxucat."

minja(r), v. tr. Menjar
(Dicc. Gen. Fabra).

memòria (dormir de). Dor-
mir de sobines, cara
al cel, parxa amunt.
Ex.: Mira si estava can-
sat que tota la nit he
dormit de memòria."

moble, m. El conjunt
de caps de bestiar d'un
mas, d'un poble, d'una
comarca. Ex.: És un bon
mas; té molt de moble."

modorro, a, adj. És din de ~~el~~
qui s'atordix per efecte de
cavil·lacions, impressions
i per efecte de les bequedes
alcolíques. Ex.: «No llix-
questant que et faràs ~~de~~ mo-
dorro». «La bequda l'ha
fet modorro». Atroucat, da.

momero, m. Lleny fa mo-
mos (festes, carícies, afa-
lacs, etc.). Ex.: «Com es-
tan momero està ben
caigut de tots».

momó, m. Festa, carícia,
graciositat. Ex.: «Li vaig
fer quatre momos i ~~es~~ es
quedà contenta».

mujàvena, f. Blanimadu-
ra en forma de panet cuita
al forn i feta amb oli roent,
farina, ous, aigua i sucre
per damunt.

moraleta, adj. f. És din de la
pluja fina i seguida ~~que~~
d'aigua de la qual els ban-
cals se'n beuen bé i que no
arrossega la terra cap als bar-
rancs. Ex.: «Com una aigua
ben moraleta».

mostatxó, m. Blanimadu-
ra feta de farina, ou i
sucre. Es porten a coure
al forn en papers ^{de} sis
mostatxos. Tenen forma
de panets.

mostillo, m. Pasta feta de suc
de raïms mesclat amb fa-
rina per a qui s'endurix-
ca.

mostra (posabr) se els gorros de).
És din de l'actitud que ~~es~~
prenen els gorros caçadors quan
es queden parats fitant un
animal (conill, llebre, perdin).
Ex.: «Tres vegades es posà de
mostra el gos però no hai des-
parat l'escopeta».

~~Mustela, f. Mustela~~

mustela, f. Zool. Mustela.

Manífer de la família
dels mustèlids.

nafràr), v. tr. Ferir, llagar.

Ex.: "No tingues por
que el meu gos no et
nafrarà."

N

nígola, f. Nívol.

nafra, f. Ferida, llaga.

Ex.: "La nafra del
pen tres mesos que
la porto."

NY

ovdi, m. Bot. Civada

mya = n'hi ha. Ex.: "D'això
que tu en demanes
no en mya (no n'hi ha)
gens."

O

orceta, f. Gerra petita d'uns
deu centímetres d'alçada -
ria per a mel, sal, pebre
roig, etc.

olivat, adj. Es diu del pa
que ix tacat del forn
per no estar bona la pas-
ta. Vid. Puruel.

orso, m. Zool. Ós.

P

palaura, f. Paraula. (Dicc.
Gen. Fabra).

pallà(da), f. El menjar
que es dona als muls, ca-
valls, ^{bous,} etc. (herba, ordi, pa-
lla, canyots, etc.)

paloma, adj. - Es diu de l'ore
lla ^{que té la} ~~de~~ llana blanca.

palometa, f. Papallona pe-
tita. Ex.: "S'ha aïveat
el blat i tota l'eixida està
plena de palometes."

pany, m. Paret de les cases.
Ex.: "Em vaig haver d'ar-
rimar al pany per a
deixar passar l'equa."

pampa, f. - Fulla de la li-
quera i ~~de~~ del cep, parva.
Ex.: "Preu unes pampes
per a tapar el raïm del
cistell."

parallofa, f. Pellofca. - Ra-
onaments inútils, insubs-
tancials. Ex.: "No faces
cas de la parallofa del
discurs i ves al gra, ~~de~~ a
la veritat."

parís, m. Sacsa, blat de mo-
no.

parat, adj. Pret. Ex.: "El
meu vol que ens al-
cem parats si ve al-
guna visita a l'Escola."

parissar, m. Camp plantat
de parís.

paridera, f. Lloc tancat de
paret o part de corral pro-
xim al mas on tanquen ~~de~~
~~les~~ les ovelles quan han
de criar.

~~Tapeta f. coberta~~

passera, f. Es diu de totes i de cada una de les pedres, lloses, etc. que sobreixint del llit d'un barranc, d'un carrer, etc. serveixen per a passar per damunt sense mullar-se els peus. - Lloc ~~on~~ per on passa molta gent. Ex.: "Este carrer té passera".

passia, f. ~~Es~~ Es diu de tota malaltia que ataca al mateix temps a moltes persones, animals, vegetals. Ex.: "Ara hi ha passia d'ulls". Es moren els bacans perquè hi ha passia".

pastell, m. Pestell. Balda.
(Dicc. Gen. Fabra).

pataca, f. Creilla, patata.

pataquera, f. Bot. Creüllera, patatera.

pàte(r), m. L'oració del Pare Nostre. Ex.: "Un pàte(r) per l'animeta de Tal".

pàte(r)(en m). - De repent. Ex.: Això està fet en un pàte(r)".

pati, m. Extensió de terreny destinat a edificar hi o bé on s'ha edificat ja. - Corral, part de la casa descoberta. Ex.: "La casa és gran i, a més, té un gran pati darrere".

pavo, m. Gall d'indi, tetot.

pec, adj. Boig, estúpid,
qui té poc enteniment.
Ex.: No li faces cas que
està pec.

peal, m. Peüc. (Dicc. Gen.
Fabra).

pedris, m. Banc de pe-
dra o de rajoles.

peanya, f. Pedestal més o
menys artísticament treba-
llat al cim del qual es
posen les imatges dels sants
per a dir-los en processó.

pedrissa, f. Pedvera. Bloc
d'on hom arrauca pe-
dres, lloses per a la
construcció.

pebràs, m. Bot. Bolet comestible blanquinós.

pega, f. Pegunta. - Goma
per a pegar

peiró, m. Creu de terme
collocada a l'entrada
dels pobles.

perdigana, f. Perdís me-
nuda que encara
no vola o alça per el
vol. Perdineta.

penjar, v. tr. - Encalar la
pilota o alguna altra
cosa en un balcó, teula-
da, etc. volent o sense
voler.

perro, adj. Repenedit
(Es pronuncia amb e
oberta). Ex.: Després d'ha-
ver-ho dit estic perro.

~~perro~~

peó, m. Segador. Ex.: "La sega
me la fan quatre peus"
- L'ajudant del paleta o
manobre. Ex.: "La paret l'al-
cen tres paletes i quatre peus."

picaport, m. Peça de ferro per a
tancar les portes i que s'al-
ça des de la part de fora
de la porta mitjançant
una palanqueta, de ferro
també.

peraire, m. Qui treballa
la llana. - El treballa-
dor manual exceptuant
el llaurador. Ex.: "Al po-
ble hi ha tres classes de
gent: els de carreva, els
llauradors i els peraires."

picat, s. i adj. Embriac, ebri.

picó, m. Certa tela antiga

Ex.:"

Ja abaixen les poticàries
en faldetes de picó,
sabates recrementines
i tacó reputadó(r)."

pito, ta, adj. Es diu de la
persona intel·ligent,
treballadora, llesta, ~~i~~
~~de~~ de qui té vivor. Ex.:
"La Maria és molt pita, tot ho
sap fer."

piga, f. Taca xicoteta que
ix a la pell de la cara, coll
o braç. (En castellà peca).

pitxerrull, m. Canterot
d'argila amb un bec
dalt de la panxa i dues
anses al coll.

piquat, da, adj. Que té piques.

pitxola, f. L'ungla del
baco i dels altres
animals de peu par-
tit.

pilà(r), m. Pilar. (Dicc.
Gen. Fabra).

pitxolí, m. Rajola més
estreta que les de ta-
many corrent.

planeta, f. Fortuna, sort.

Ex.: «Eixe home té la planeta de cara». «En s'ha girat la planeta».

porcastre, m. Nom del bacó quan té unig any.

platxa, f. Taca, rodal, clauwa

Ex.: "El vestit té una platxa."
"La paret està tota a platxes verdes". "Li cau el pèl del cap; té una platxa al tos."

porcell, ~~m~~, m. - Nom del bacó quan mama.

platxat, ada, adj. Es diu dels animals de diferents colors.

Ex.: "Un bon platxat, una equa platxada!"

potecari, m. Apotecari

poliol, m. Bot. ^{oliora}Herbata que fa les flors labiades.

poval, m. Poal (Dicc. Gen. Fabra).

podar, v. tr. Podar, traure
amb un poal o altra
eina l'aigua d'un pou.
Lujar, alquí o alguna cosa,
a pes de 2 braços.

prima, f. Laminadura feta
pasta de pa dura amb
oli, matafaluga i sal.
Prima pintada quan ^{lt}
laminadura ~~aquesta~~ ^{aquesta} ~~esta~~
porta gravats fets amb pinces
didals, navaixes, etc.

prèsec, m. Fruit del prese-
quer. (En castellà melo-
cotón).

primaba, f. L'ovella que
encara no ha criat.

pressequer, m. Bot. Arbre de
fruit carnos amb el pi-
nyol solcat d'arrugues.
(En castellà melocotonero).

primentó, m. Pebrot (Dicc.
Gen. Fabra).

prim, m. Tàbic de rajola o
llosses per separar
dues habitacions

primot, m. Laminadura
feta ~~amb~~ de pasta de pa,
amb oli, o sense, i sucre
cuita al forn.

~~afegir~~

promus, m. plu. Prohoms, les
autoritats; especialment
les dels jutjat.

purues, f. plu. - Semjals que
ixen a la crosta del pa
mal cuit a causa de
no estar bona la pasta.

~~Q. f. plu. - Semjals que~~

provistic, m. Calendari, es-
pecialment l'anomenat
"Saragossano."

Q

propesia, f. Apoplexia.
(Dicc. Gen. Fabra).

quadro, m. - Taulell qua-
drat, d'argila o port-
lant usat pera estan-
cellar els pisos.

pujant (de la porta) m.
cada una de les peces
~~de~~ ~~la~~ ~~porta~~ verticals del marc
d'una porta, d'una ven-
talla, ~~d'una barrera~~

quartina, f. Cortina. (Dicc.
Gen. Fabra).

queira, f. Corca.

6

quissà, adv. Potser.

queira (èsser algú una). Èsser,
algú, importú.

quità(r), v. tr. Quitar (dicc.
Gen. Falva).

querat, ada, adj. Corcat.

R

quirdà(r), v. tr. Cridar.

(Dicc. Gen. Falva).

rabera, f. - Conjunt d'animals
de pastura. Bestiar, ramat,

racé(r), m. Recer. (Dicc.
Gen. Fabra).

ranc, ca, adj. Ranc, (Dicc.
Gen. Fabra).

ràfel, m. Ràfec (Dicc. Gen.
Fabra).

rancallós, ra, adj. Es diu
de la persona o animal
ranca.

ramassada, f. Pluja vio-
lenta, acompanyada de
vent, i de poca duració.

randa, f. Punta de fil gros.
Ex.: "Portes xineliles en randa
i xineliles en floquet
no tens diners ni treballes
i vols dir que jues net?"

~~capmox f. randa~~

ramonejar) la ceba. Es diu
del grimpol que fa la ce-
ba mig cuita en mas-
tegar-la. Ex.: "Esta ceba
no està cuita; encara ra-
monege".

randeró, ra, m. i f. Es diu de
l'home i de la dona que
ven randes, vetes, lils i te-
les. Ex.: "Este devantal l'hai
comprat al randeró".

raspall, m. ~~Instrument~~ Eina per a
agranar l'era, feta amb
branques seques i rígi-
des de diversos vegetals.

rata cellarda, f. Zool. Nom
~~d'un mamífer rosegador~~
d'una rata de pelatge gris
d'uns vint centímetres de
llarg que viu a les cases,
corredors, sòls i que malmet
les coses que rosegga.

raspallà(r), v. tr. Agrauar
o escurbrar l'era amb
un raspall.

rata-pavà(da), f. Zool. Rata-
pinyada (Dicc. Gen. Fa-
lbra).

rastell, m. Sèrie de pe-
dres, llorses, clavades
en terra i sobresortints
del sòl.

rebedor, va, adj. Es diu dels
objectes que es poden ve-
re per les seves quali-
tats. Ex.: "Una quantitat
517 rebedora, una collita re-
bedora, un formatge re-
bedor."

rastr, m. Eina usada en
l'era pera separar la pa-
lla del gra. Consta d'un pal
llarg i una doble punta de
pues clares.

rebedora ff. La tenla que
rep l'aigua d'un ca més
canabors d'una tenlada
Ex.: "Rujaré a la tenlada
a canviar la rebedora que
s'ha trencat"

rebent, adj. Animat d'un moviment ràpid. Ra-bent.

refredà(r) v. tr. Refredar (Dicc. Gen. Fabra).

recapte, m. La part sobrava del dinar i que es ~~menja~~ menja a la nit per a sopar quan el dinar es d'olla (pataca i bajoques o pataca, fessols, ~~car~~ cardets, botifarra, or del bacó i carn). Ex.: "Ésta nit sopem recapte."

refredat, m. Refredat. (Dicc. Gen. Fabra).

rècua, f. Conjunt de bèsties (muls, cavalls) que fan camí l'una darrere de l'altra.

regalà(r) la neu, v. intr. Fondre's la neu.

recuina, f. Habitació pròxima a la llar o cuina on hi ha el canterer, escudellers i banc de fregar l'escurada.

regall, m. Sempal, rolc, que deixa l'aigua en ~~passar~~ regallar. Ex.: "Els regalls es venen a la paret. Com que ha plogut tant tot el bancal está ple de regalls."

^{intr.}
regallà(v) v. Fer regalls, rega-
liniar.

velliscar, ~~intr.~~ - Esbarar, llis-
car.

reganyà(da), f. Blanina-
dura de pasta de pa amb
oli i ~~matapaluga~~ per
dins i amb sucre per
davant, cuita al forn.

remijó, m. Quantitat de gra,
tela, pols, etc. sobrant des-
prés d'una mesura. Ex.:
"He tingut tres cafins d'ordi
i un remijó." "M'he fet
una camisa i m'ha sobrat
un remijó (de tela)." "Sei tinc
un remijó d'algeps."

regatís, adj. Es diu del pa
que per haver-se cuit
al forn, solve les rega-
tes ~~de~~ o juntes de les llos-
ses del ròl, ix ratllat
per ~~la~~ sota baix.

renc, m. Filera, fila, línia. Ex.
"Jo vixc en aquell renc
de cases". "Quan còpies
no et saltis de renc".

rejola, f. Rajola. (Dicc.
Gen. Fabra).

reparat, m. Gleba de ^{calç} ~~de~~
despreja ~~de~~ de la paret

repix, m. Pluja finíssima.

Ex.: «Fa un repix que tot ho mulla». (En castellà calabobos).

repropios, oia, adj. Es diu dels animals indòcils.

repixar, v. imp. - Ploure una aigua finíssima. Ex.: «Plou? - No; repixa la boira». ~~Plou~~

respirall, m. El forat de la bóta, tonell, etc. per on es posa i tran el vi.

replanillat, m. Replanell de l'escala.

retó(r), m. Capellà, rector d'una paròquia.

repropi, oia, adj. Es diu dels animals quets, indòcils. - Capficament, dubte, pediment, nequit.

retorcó, m. Retorcó (dicc. Gen. Falva).

~~repropios~~

retortilló, m. Retorciment
de peu, de braç, de go-
banella. Ex.: "Vaig tin-
dre un retortilló de peu i
vaig caure en terra!"

reboltó, m. El pis que no
està entaulellat encara.
Ex.: Tinc mitja casa enqua-
drada i l'altra mitja enca-
rà és reboltó."

riscla, f. - Estrella de fusta cla-
vada a la carn, punxa.

risp, pa, adj. Es diu de les
persones i dels animals
esquers.

rivet, m. ~~Riuet~~ Riuet, dimi-
nutiu de riu. Nom d'una
masada.

robiera, f. Bloc del vin,
barranc d'on hom ex-
trau norra per a la cos-
tucció.

rodafoc, m. Ferro amb
colses als dos extrems
usat en la llar per a que
no s'escampen els tions,
les brases i la cendra.

roll, m. Gran quantitat
de líquid (sang, aigua, vi)
en moviment. Gentada?
Ex.: "Li ix la sang a roll."
"Passa la gent a rolls"

~~collada (collada)~~

rossari, m. Nom vulgar de
la columna vertebral
del cos humà.

rubíol, m. Bot. Bolet comestible ~~segons~~ de color
obscur

rosca, f. - Laminadura
feta de pasta de panque-
mas amb ous bollits.
Moua de Pasqua.

ruc, m. Ase. - Enmig
manifestat amb plors,
gestos, etc. Ex.: "No ^{li} pots
dir res; en seguida pren el
ruc"

ròssec, m. La cosa que arrosse-
ga per terra. L'alzina,
olivera o altre arbre qual
secol que portaven a ròs-
segons per a fer la fogue-
ra de Sant Antoni.

rueva, f. Conjunt de perso-
nes que van en la ma-
teixa direcció, gentada.
Ex.: "Va passar una rueva de
gent que feia temer"

rovelló, m. Bot. Bolet comestible amb taques ver-
doses.

~~sarsen~~

S

santivot, s. i. adj.
santivot, m. Minot de palla
deixat al rot o penjat de
dues cordes al miq del carreó
per a que el toro en la festa
del "bon correquí" l'embestisca
i el destrue. Ex.: "El bon
s'ha aventat al nostre santivot!"
"Calla, boig, no rigues santivot!"

Sagrantanya, f. Zool. Sargantana
(dice. Fabra).

Ex: "Sagrantanya manya
que ton pare està al molí
te dura mes sabates.
Si ixes seran pa tu
i si no, seran pa mi."

sargall, m. Conjunt de pedres
soltes arrossegades per
les pluges violentes.

saludadió(r), m. Curander.

- L'home que cura de
gràcia amb saliva, ora-
cions, etc. - Borruxot.

sargallà(r), v. intr. Descarnar
la pluja les terres. Ex.:
"Ha ploquit molt i l'ai-
qua ha fet uns sarga-
llars!"

sants, m. Bànnua, dibuix,
gravat, il·lustració d'un
llibre. Estampeta.

sària, f. - Sàrvia.
(dice. Gen. Fabra).

sarrampa, f. Baldufa (2^a ac-
cepció del Dicc. Gen. Falva).

secallós, sa, adj. Es din del
~~l'arbre~~ vegetal que se
seca. També de la perro-
na prima, que té poques
carus.

sauló, m. Terra d'escurar, terra
arenosa blanca.

servadís, m. Cabrió esqua-
drat a terra.

saulonà(r), m. Lloc on hi ha
sauló. - Nom d'una ma-
ria.

sofrage, m. Part de la cama
oposada al genoll de
les perroques i dels ani-
mals.

secall, m. Branca seca
~~tallada~~ de l'arbre.
no repavada

soll, f. Lloc on tanquen
els bacons. (Soll, Dicc.
Gen. Falva).

somerí, m. Zool. Mútil fill
de cavall i rouera.

s,
isa
many.
rells,

soriejar(r), v. tr. Xafardejar.

~~f. rousera~~

roqueta, f. tina de fusta,
semblant al roc o esclòp,
que usen els regadors
en la mà esquerra ficant-
hi els dits.

rovié(r), ra, adj. - Qui con-
ta ròries. - Xafardejador

Sora, adj. - És dir de l'ore-
lla de pell llana voig
roc.

Sospés, m. ~~Pesantor~~, Pes d'una
~~objete feixuc~~ persona o cosa feixu-
ga. Ex.: Van nostindre nostros
des tot els sospés del tronc. Va can-
re el roc i el vaig alçar en tot el seu
sospés. Quin sospés tenia, el most, tant
que no podíem en ell!

Sòvia, f. Contalla, conversa
banal. Contalla molesta
per a algú. - Xafardeja.

T

tabarda, f. Batussa, palissa.

Ex.: "Després de les paravan-
les es preparen una tabar-
da que fea fredat"

tabac, m. Cistelleta de ví-
mens generalment quar-
nida.

tafarra, f. En el quarriament
dels animals de tir i de càr-
rega, corretja d'uns cinc
centímetres que ix del bast
i passa per sota la cua.

tabal, m. Es diu d'aquella
persona que crida molt;
del parlador seure solta;
poca solta.

talona, f. Antic molí de
farina. Ex.: Sí; endeu
trobar davant de la tal-
ona"

tabalà, f. Bac; colp q donat
amb tot el sospès del cos
sobre una paret, sobre una
altra persona, o sobre terra.
Ex.: Caigué una tabalà i
es trencà una cama!"

talavans, ~~plu~~ m. plu. La
part baixa de les ca-
nises tant ^{de les} dels homes
com les de les dones.

talís, m. Pessa de fusta
obrada a la paret per
tal de clavar-hi una
anella, ganxo o clau.
(En castella tarugo).

tapanta, f. Cada una de les
cobertes d'un llibre, lli-
breta, etc. - El llençol, man-
ta, cobrellit, etc. del llit que
servix per a tapar. se qui
s'hi gita. Ex.: Quan em vaig des-
pertar tenia la tapanta en ter-
ra.

talís (ser un). Ésser neci, estú-
pid, de poques llums in-
tel·lectuals o inhàbil per als
treballs manuals.

tavanyana, f. La tela que
fan les aranyes.

tarus, m. - Pels i gra que res-
ta de la batuda en ha-
ver escurbat l'era.

tarràs, m. Orinal.

tana, f. Batuffa, palissa, ex. s.
La mare ~~de~~ ^{de} li ha
tana.

temà(r)-se, v. r. Témer. Ex.: "Ja
em temava que no vin-
dries". "Em vaig temà(r)
lo que dius".

teuleria, f. Bloc on fan teules i
reïoles.

tió, m. Asla eucesa.

tintà(r), v. a. Tintir. - Embu-
tar de tinta o de color
qualsevol cosa.

tivàs, m. Bina usada en
l'era pera apartar la pa-
lla a un costat. Consta d'un
rànc llarg i una taula
traversera enganxada
en un extrem. Rasclé.

timya, f. Zool. Arna.

Cada una de les
titxell, m. ~~Asles~~ ascles o taules
de fusta que es poseu de cabi-
ró a cabiró per tal de cobrir
una teulada o terrat.

timyà(r)-se, v. r. Arnar-se.

tracà(r), v. a. Fer anar de pressa
els animals ~~en~~ en l'era.

toflà(r), v. act. Emtjar,

topetia, f. Contra. Ex.: "Això
ho fa per topetia". "Com que
no es volen tot lo que fan
és per topetia".

tomaca, f. El fruit de la to-
maquera. Tomata, tomà-
~~to~~quet.

topí, m. Olla petita d'una
ansa sola.

tomquera, f. Bot. Toma-
quera (Dicc. Gen. Falra).

tiorno, m. Les pedres, gros-
ses, que hom posa a les ten-
lades per a que el vent
no se ~~enduga~~ s'enduga
les tendes.

topeta(r), v. a. Topar violentament.
Trobar. Encontrar. Ex.: "Topeta
de cap contra la paret." "Se car-
rer he topetat el meu amic."
"He topetat en terra una penseta"

tomavila, f. Passejada pel
carrers de la vila del do-
çainer o dels músics. (E
castellà pasacalle).

Dumenge (La Torre d'En). - Nom
d'un poblet del Maestrat (Ofi-
cialment Torre d'En Domènech).

Ex.: "Gall-gallet
de la Torre En Dumenge
els xics el paquen
i el mestre se l' menja."

(Fragment d'una cançó popular)

torrodà, m. ~~zool.~~ Zool.
Tentadí.

traquenau, m. El vent que
fa fondre la neu.

tranquít, m. El colp al
cor producte d' ~~impresió~~
impresió,
ensurt, esglai. Ex.: en
dir-me que s'havia mort
el cor em feu un tranquít.

trenc, m. Colp al cap amb
esquinçament de la
pell i vessament de
sang.

trits, m. pl. Segó, molt
fi, del blat. Es pro-
nuncia tritx.

troca, f. Palet de fusta usat
per a girar els budells
en voler netejar-los per tal
de fer embutits. - Paper, fusta,
armela, etc. que en capdellar
una madeixa es queda al
cor del capdell.

troupitxal, m. Tiquina de fus-
ta de forma cònica (sense pun-
ta de ferro) la qual es fa gira-
vollar a cops de bastó o general-
~~ment~~ amb el cordell d'un
assot.

trousà(r), v. a. Cruixir, causar,
v. r. Troussatj-se. Ex.: "Estic
trousat després de tant aca-
minar."

V

trumba, f. Esquella ^{molt} ~~gras~~
na

vaso, m. Rusc d'abelles
fet de surro.

U

vedat, m. Vel del paladar
(Dicc. Gen. Fabra).
Ex.: "Com el mos m'ha pe-
gat al vedat per això tusc."

ufana, f. Sanitoritat, pom-
pa, -Verdor, frondositat
en les plantes.
Ex.: "Eixe xic quina ufana
porta. Criar ~~una~~ una perso-
na, una planta, ufana."

vincill, m. Lligam fet de
palla de ~~se~~ segol per a
~~lligar~~ les garbes.
febr

ver, ^aadj. Verdader. - Vin. Ex.:

«Aquesta branca encara està vera». El contrari de verd. Ex.: Les ~~bar~~ terons ~~no~~ ges bords no es poden minjar però les veres, sí». «Jo fume tabaco ver i tu, herba ~~de~~ de munte»

verve, m. Nom del bacó pare.

verdanc, m. Moradura o

blaiura que deixa en el cos un colp de vara, buscall, fuet. Ex.: Mira si li pega fort que té el cos ple de verdancs.

vidriola, f. Guardiola.
(Dicc. Gen. Fabra).

verga, f. Pal amb el que es verquegen els arbres per tal de fer-los caure els fruits secs (nous, ametles, garrofes, etc.).

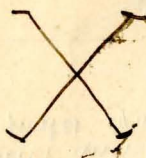
vilà(r), m. - Extensió de terreny de seca plantat d'oliveres.

vero, s. i adj. Verdader, veritat, realitat, cosa real. Ex.: «Lo vero és lo que dic. Per què és vero t'ho canto». (Es pronuncia amb e oberta).

vinuet, m. Vinet. ~~vinuet~~
~~bre es castellà~~. (Dicc. Gen. Fabra).

viri, m. Ràbia, Enmig ma-
nifestat amb violenta-
ment. Geni violent.

xorrera, f. Gotera, degotall.
(Dicc. Gen. Fabra).

Xumàrr, v. ^{Tr.} ~~Act.~~ Gotejar.
Brollar l'aigua. Passar
un líquid a través ~~de~~ d'un
cos molt porós.

Xareu, m. Moc de les criatu-
res. Ex.: «Mocat, que et
can el xareu».

Xusca, f. Les fulles seques
de fies alzines, pins, rou-
res caigudes dels arbres.
Ex.: «Hem fet una foguera
de xusca».

Xevolita, f. Trossets de cassa-
lada que se sofrigen i
~~es passen~~ ^{s'usen} després, juntament
amb l'oli roent, per a fer fa-
rinetes, pataques amb brou
i altres menjars.